

Nr 19

Utlåtande i anledning av motion om utredning angående orsakerna till den ökade ungdomskriminaliteten.

I den till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionen II:311 av herr *Eriksson* i Bäckmora hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhänga om utredning rörande orsakerna till den ökade ungdomskriminaliteten, lämpligen genom uppdrag till en forskargrupp, samt att förslag om åtgärder snarast måtte föreläggas riksdagen.

I motionen uttalas att den tilltagande brottsligheten och den markant ökade ungdomskriminaliteten är ett samhällsproblem, som kräver snara åtgärder. Närmare kännedom saknas om vilka faktorer som ger upphov till kriminellt beteende. Det måste enligt motionären i första hand betraktas som en uppgift för forskningen att ge en förklaring till framför allt ungdomskriminalitetens ökning. Man kan dock göra en lång uppräknings av betingelser, som kan antagas bidra till det kriminella beteendet.

Motionären anför att från allmänhetens sida — och icke utan stöd från forskare på området — t. ex. filmupplevelser har ansetts kunna utlösa våldshandlingar. Flera psykiater anser att somliga filmer via TV kan utöva ett skadligt inflytande och ge impulser av brottslig och asocial natur hos därför disponerade personer. Är ett sådant antagande riktigt måste det ur allmänpreventiv och brottsförebyggande synpunkt riktas stark kritik mot fortsatt visning i TV av sådana filmer där våldshandlingar, tortyr och skräckscener m. m. väljer fram.

Alla vägar måste provas för att bryta den tendens som nu hotar den personliga säkerheten. I första hand, framhåller motionären, gäller det att klarlägga de brottsframkallande faktorerna och därefter att vidtaga de åtgärder som en sådan analys kan ge anledning till.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet

I motionen har hemställts om utredning rörande orsakerna till den ökade ungdomskriminaliteten, lämpligen genom uppdrag till en forskargrupp, samt att förslag om åtgärder snarast måtte föreläggas riksdagen.

Det totala antalet brottsbalks(strafflags)brott som kommit till polisens kännedom har ökat från omkring 235 000 år 1956 till nästan 400 000 år 1965.

Bihang till riksdagens protokoll 1967. 11 saml. Nr 19

En stor del av ökningen hänförs till tillgreppsbroten. Även för oredlighetsbrott och skadegörelse redovisas en relativt sett betydande ökning, medan tendensen är mindre ogynnsam för t. ex. misshandelsfall. En hög frekvens av barn- och ungdomsbrottslighet har påvisats i fråga om skadegörelse, speciellt i åldersgruppen 12—13-åringar, och tillgrepp, där 14-åringar visar den högsta siffran bland alla ålderskategorier. En mycket stor del av tillgreppen kan betraktas som bagatellartade, om man endast ser till värdet av det stulna. Framför allt bör emellertid understrykas att prognosen för den helt övervägande delen av dessa barn och ungdomar är god.

Motionären har framhållit, att man från allmänhetens sida, och icke utan stöd från forskare på området, ansett att t. ex. filmupplevelser kan utlösa våldshandlingar. Utskottet vill erinra om att filmcensurutredningen har i uppdrag att belysa vilka faktorer, som kan motivera särskild förhandsgranskning eller eventuellt andra former av särskild samhällskontroll för offentliga visningar av film. Utredningen erhåller material bl. a. från Svenska Filminstitutets filmforskningsgrupp. Utskottet har haft tillfälle att ta del av en preliminärt avfattad rapport från denna forskningsgrupp. Med stöd av resultat från av gruppen initierade forskningsprojekt och från socialpsykologisk forskning i övrigt har häri bl. a. uttalats, att uppfattningen att film ökar frekvensen av brott saknar stöd i empiriska fakta men att ett flitigt konsumerande av film som demonstrerar eller glorifierar våld och grymhet kan förstärka redan etablerade asociala attityder. Det framhålles även att frekvensen av brott som utformats efter mönster av någon film är försvinnande liten.

Det är enligt vad forskningsgruppen anfört inte sannolikt att en person genom att se film inspireras till brottsliga handlingar, om han inte på grund av den under uppväxten grundlagda livsinställningen redan är disponerad för kriminella reaktionssätt.

I rapporten framhålles vidare, att skäl framförts för uppfattningen att en censurverksamhet med målsättningen att med någon konsekvens motarbeta ogynnsamma attitydpåverkningar från film måste tillgripa ytterst långtgående åtgärder, som skulle drabba praktiskt taget all film.

Denna rapport berör i första hand biofilmer. Slutsatserna torde emellertid kunna antagas äga liknande giltighet i fråga om film som visas i TV. Det kan tilläggas att reportage via massmedia och särskilt TV — t. ex. i fråga om ungdomskravaller — synes kunna ha samma konsekvenser som visning av filmer.

En omfattande och grundläggande utredning rörande orsaker till ungdomskriminalitet bedrivs av 1956 års klientelundersökning, som räknar med att om några månader kunna publicera en enkätundersökning rörande brottslighet hos skolbarn i Stockholm och om något år avlämna ett första delbetänkande. Om ytterligare ett år avses en orsaksanalys presenteras i ett andra delbetänkande. Undersökningar på detta område bedrivs även genom andra organ.

Genom pågående utredningar synes motionärens önskemål i huvudsak vara tillgodosedda.

Utskottet hemställer,

att motion II: 311 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 6 april 1967

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Möller, Sörlin, Hellebladh, Axel Kristiansson, Hedlund, fru Hultell, herr Nyman, fru Elvy Olsson, herr Helge Karlsson*, fru Diesen, fru Hamrin-Thorell och herr Torsten Hansson*;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, fru Jäderberg, herrar Svensson i Kungälv, Dickson, Lundmark, Wikner, Larsson i Borrby*, Nilsson i Bästekille, Andersson i Örebro, Johansson i Växjö, Hugosson och fru Fränkel.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.